

تأثیر باور حجاب و عفاف در رشد اجتماعی بانوان

ژیلا روجبیان¹

چکیده :

هدف مقاله پیش رو شناسایی تأثیرات عفاف و حجاب در رشد اجتماعی بانوان می باشد . در ادامه به بیان عوامل تأثیر گذار و رعایت موازین حجاب و عفاف می پردازد که شامل عوامل فردی و اجتماعی می باشد . با توجه به اینکه زنان به عنوان نیمی از پیکره جامعه ، نقش بسیار مهمی در ایجاد و گسترش عفت ، پاکدامنی و اخلاق را در بین جوامع دارند . توجه به عوامل ایجاد سلامت روحی و شخصیتی آنان ، از مسائل قابل توجه می باشد .

در این مقاله سعی داریم تا به اختصار به بیان تأثیر حجاب به عنوان یکی از عوامل مؤثر در رشد اجتماعی بانوان بپردازیم ، حجاب باعث می گردد ، زنان به مراتب عالیکمال صعود کنند ارزش خود را در جامعه فزونی بخشند . حس آرامش و امنیت را در خود ایجاد کنند . همچنین با رعایت حجاب فرمان الهی را اطاعت کنند .

کلید واژه ها

باور - بانوان - حجاب - عفاف

¹ ژیل روجبیان طلبه سطح 2 حوزه علمیه الزهراء زنجان

مقدمه :

افسردگی حاد - اضطراب - تنش و استرس ، از بیماریهای روانی دوران معاصر است ، که ساختار وحدت یافته انسان را از بین می برد ، قدرت سازگاری فرد در رابطه با خود ، جامعه ، محیط و خداوند را بسیار کاهش می دهد ، موجب اختلال در ساختار تفکر ، رفتار و عواطف میگردد . برای اینکه انسان در معرض چنین بیماری هایی خطرناکی قرار نگیرد بهترین راه پیشگیری است .

زنان به عنوان عهده داران مسئولیت اصلی خانواده که بنیادی ترین واحد اجتماعی است ، وظیفه اساسی انتقال ارزش های

فرهنگی از نسلی به نسل دیگر را در ترویج فرهنگ صلح و مدارا و گسترش تمدن ها را برعهده دارند . در این مینه قرآن کریم حجاب را به عنوان مؤثر ترین حربه برای رسیدن به آرامش روانی و رشد زنان در جامعه ارائه می دهد .

پیشینه های مرتبط با مقاله حاضر موارد ذیل می باشد .

1- کتاب حجاب بیانگر شخصیت زن به نگارش محمد مجدی اشتهاردی ، این کتاب در پنج فصل تدوین شده است ، که در فصل اول حجاب از نظر قرآن ، فصل دوم حجاب از نظر پیامبر (ص) و امامان (ع) فصل سوم ، حجاب از نظر فطرت - عقل و فلسفه حجاب و فصل چهارم شامل داستانهایی در رابطه با حجاب و عفاف و فصل پنجم پیام ها و فتوای امام خمینی (ره) و لمای پیرامون پوشش می باشد .

2- کتاب تحقق راهکارهای اجرائی گسترش فرهنگ حجاب و عفاف به نگارش منصور واعظی در 3 فصل تدوین شده است ، که فصل اول شامل مقدمات طرح ، فصل دوم مختصات و مشخصات طرح و فصل سوم نظارت و ارزیابی طرح را شامل می گردد .

سوالاتی که در این تحقیق پاسخ داده می شود .

1- چگونگی تأثیر عفاف و حجاب بر سلامت روانی در جامعه .

2- چگونگی تأثیر عفاف و حجاب بر ایجاد امنیت و سالم سازی فعالیت ها

3- آثار سوء بی حجابی و زوال امنیت اجتماعی

مفهوم شناسی :

مفهوم لغوی باور :

اصل این کلمه از ریشه «ور» به معنی برگزیدن و برتری دادن و گرویدن است . همچنین باور به معنای قبول سخن ،

پذیرش قول کسی ، و یقین و اعتقاد نیز آمده است .¹

مفاهیم : مفهوم لغوی حجاب .

به گفته اهل لغت این واژه به صورت متعدی و به معنای در پرده قرار دادن به کار می رود و از گفتار اهل لغت می توان نتیجه گرفت که در زبان عرب حجاب به پوشش گفته می شود که مانع از دیده شدن شیئی پوشیده می شود . استاد مطهری نتیجه تحقیقات لغوی خود را در باره این واژه چنین بیان می کند که کلمه حجاب هم به معنی پوشیدن است و هم به معنی پرده و حاجب ، بیشترین استعمال آن به معنی پرده است . این کلمه از آن رو مفهوم پوشش می دهد که پرده وسیله پوشش است و شاید بتوان گفت که به حسب اصل لغت ، هر پوشش حجاب بنیت و آن پوشش حجاب نامیده میشود .²

مفهوم اصطلاحی حجاب .

حجاب در علوم چون عرفان ، تعریف طب و دیگر علوم ، تعریف خاص خود را دارد . در فقه این واژه در معنای لغوی خود که حائل ، پرده ، حائل میان دو چیز باشد به کار رفته است و معنای جدیدی برای آن ایجاد نشده است . در دوران متأخر ، این واژه معنای اصطلاحی خاصی پیدا کرده است و به پوشش خاص زنان اطلاق گردیده است .

معنای اصطلاحی جدید این واژه عبارتست از پوششی که زن در برابر نا محرمان باید استفاده کند و از جلوه گری و خود نمایی بپردازند و در این مقاله معنای اصطلاحی مورد نظر است نه پرده نشینی زنان ، تردیدی نیست که حجاب در این اندازه ، یکی از احکام مشترک ادیان ابراهیمی و از احکام ضروری اسلام بوده است و همه طوایف اسلامی بر آن اتفاق نظر دارند .³

عفاف - مفهوم لغوی عفاف :

عفاف از نظر لغوی ، عفاف واژه ای عربی است که با فرهنگ اسلامی و دینی وارد زبان فارسی شده است . عفاف را به معنای خود نگهداری و باز داشتن نفس انسانی از محرمات و خواهش های نفسانی داشته اند . راغب اصفهانی در مفردات خود عفت را چنین معنا می کند . « العفة حصول حاله

¹ دهخدا علی اکبر - جلد 3 - ص 4323

² ر.ک مطهری (1367 - 386 - 391)

³ ر.ک علیمردانی (1389 - 119)

للفس تمتنع بها عن غلبة الشهوة» عفت پدید آمدن حالتی برای نفس که بوسیله آن از فزون خواهی شهوت جلوگیری شود.¹

پایه عفاف خویشتن داری است و ردپایی از جنسیت یا اختصاص به جنس خاص « زن » در معنی لغوی عفاف ، وجود ندارد .

در ادب پارسی « عفاف » از نظر معنا و گویش تفاوت یافته است . در لغت نامه دهخدا چنین آمده است. عفاف پارسایی ، پرهیزگاری ، نهفتگی ، پاکدامنی خویشتن داری است.²

مفهوم اصطلاحی عفاف

عفاف در اصطلاح دین ، مطلق خویشتنداری را گویند ، همان گونه که در آیات مختلف قرآن از خویشتنداری در امور مالی – اقتصادی نیز با کلمه استعفاف و تعفف یاد شده است

رابطه حجاب و عفاف:

حجاب در کتابهای لغت به معنای پوشش ، پرده و مانع آمده است ، به نگهبان ، حاجب می گویند .

چون مانع ورود اغیار و بیگانگان در یک حریم و محیط خاص می گردد . بنا بر این ، حجاب و پوشش زن نیز به منزله یک حاجب و منع در مقابل افراد نا محرم است ، که قصد نفوذ و تصرف در حریم ناموس دیگران را دارند ، دیدیم که همین مفهوم منع و امتناع در ریشه لغوی عفت نیز وجود دارد ، بنا بر این ، دو واژه « حجاب و عفت » در اصل معنای منع و امتناع در ریشه لغوی مشترک اند . تفاوتی که بین منع و بازداری در حجاب مربوط به ظاهر است ولی منع و یازداری در عفت مربوط به باطن و درون است ، چون عفت یک حالت درونی است ، ولی با توجه به این که تأثیر ظاهر بر باطن و تأثیر باطن بر ظاهر ، یکی از ویژگی های عمومی انسان است³

بنا بر این بین حجاب و پوشش ظاهری و عفت و باز داری باطنی انسان ، تأثیر و تأثر متقابل است ، بدین ترتیب هرچه حجاب و پوشش ظاهری بیشتر و بهتر باشد ، این نوع حجاب در تقویت و پرورش روحیه باطنی و درونی عفت ، تأثیر بیشتری

¹ ر. ک ، مطهری (1367-386-391)

² ر . ک علیمردانی (1389 - 119)

³ واعظی- منصور - عفاف و حجاب - اغنثارات کتاب - نشر تهران - 1392

دارد و بلعکس هر چه عفت درونی و باطنی بیشتر باشد باعث حجاب و پوشش ظاهری بیشتر و بهتری در مواجهه با نامحرم می گردد .

مقدار حجاب ظاهری ، نشانه ای از مرحله خاصی از عفت باطنی صاحب حجاب است . بنا بر این رعایت حجاب بهترین راه اعلام عفت است و ثمره آن امنیت جنسی می باشد .

و در جایی دیگر می فرماید : « عقل انسان ، به میزان عفت و قناعتش سنجیده می شود »¹.

انسانی با شرف است که افکار او شریف باشد و بالعکس انسانی آلوده و گنهکار است که که اندیشه و فکر آلوده باشد . جان کلام این است ، برای رسیدن به زندگی حقیقی و سعادت‌مندانه محتاج اندیشه و فکری عفیف ، برای رسیدن به زندگی حقیقی و سعادت‌مندانه محتاج اندیشه و فکری عفیف ، صادق و قابل اعتماد هستیم و هر بانوی دارای تفکر و قدرت تعقل می باشد و پذیرش عفت و پاکدامنی خود را در مسیر سعادت و خوشبختی و آرامش روح و روان و جسم قرار می دهد .

تأثیر عفاف و حجاب در سلامت و بهداشت جسم در جامعه :

عفت ورزی ، زمینه فساد و انحراف را که باعث ایجاد و رشد و ترویج بسیاری از آلودگی های جسمی است را از بین می برد و از این طریق نقش خدا را در سلامت جسمی افراد جامعه ایفا میکند که رعایت حجاب و داشتن عفاف در جامعه باعث داشتن جسم سالم در جامعه و رشد و نمو جسمی و فکری را در بر خواهد داشت که همین امر موجب رشد اجتماعی بانوان چه از لحاظ جسمی و چه از لحاظ فکری و روانی را در بر خواهد داشت .

تأثیر عفاف و حجاب در بهداشت روانی در جامعه :

رعایت حجاب ، به علت تأثیر زیاد آن در استحکام خانواده به عنوان پایه و عنوان پایه و اساس اجتماع و نیز تأثیر آن در پرورش فرزندان (با تربیت صحیح) و پاک نگهداشتن محیط اجتماع از عوامل تحریک آمیز حیوانی ، در سلامت و پاکی روان اجتماع مؤثر است .

مشخص است وقتی که نون گرم خانواده کا نون و پر از جاذبه باشد . این گرمی و استحکام در بالا بردن روحیه عمومی مردم و جامعه تأثیر بسزای خواهد داشت .

¹ آمدی - 1378 - 863

شکل

شکل شماره یک : لایه های فرهنگی
شماره دو : مثال تطبیقی لایه های فرهنگی در موضوع حجاب

هنگامیکه جهان بینی فرد توحیدی باشد به بوبیت خداوند و اینکه او تربیت کننده و مربی ما به سوی بهتر زندگی کردن در این دنیا و جهان آخرت است. باور پیدا می کند و از آنجا ئیکه یکی از راهنمایی های این مربی برای برای بهترین زندگی کردن رعایت عفت و حیاست. لذا عفت و حیا برای او ارزش می شود و در نتیجه نتیجه در رفتار های او رفتاری به نام حجاب بروز و ظهور پیدا می کند.

تأثیر حجاب و عفاف در مدیریت احساسات :

ریشه این مسئله پیوندی است که بین جسم و روان انسان وجود دارد ، میزان کنترل جسم ، تأثیر کاملی در میزان کنترل روان انسان می گذارد . به تعبیر دیگر ، داشتن حجاب و رعایت پوشش کامل موجب می شود توانایی مدیریت احساسات و هیجانات در انسان بیشتر شود ، چون حیا ، باز دارنده از هیجانات و احساسات است و به انسان کمک می کند تا هم در زندگی فردی کامیاب تر باشد ، و هم در تعاملش با دیگران موفقتر باشد .

پس فارق از بحث خانواده و مسئله ارتباط با جنس مخالف انسانهایی که پوشش بیشتری دارند در زندگی فردی موفقتر و خویشتن دارتر هستند و متعادلتر رفتار می کنند حال پیامدهای مثبت حفظ حجاب در بعد اجتماعی را به صورت اختصار مطرح می کنیم .

1- حفظ کرامت بانوان

2- فراهم شدن زمینه برای فعالیتهای اجتماعی بانوان

3- پیشگیری از رواج تجملات در جامعه

4- ایجاد حس رضایت مندی نسبی بین بانوان¹

که هر شخص با رعایت حجاب و عفاف خویش در اجتماع این مواضع را بدست آورده و خوشنود خواهد بود .

اظهار نظر بانوی دانشمند در باره حجاب برتر :

خانم « ن - ق » دانشمند در ضمن گفتاری می گوید : « به عقیده بنده حجابی که به صورت لباس گشاد و مانتو و روسری

¹ وکیلی - محم حسن - حکایت حجاب - ص 244

باشد منع زیادی را در جلو گیری از نگاه آلوده مردان ندارد» «من برای خود چادر و حجاب را یک عامل نجاتبخش در رویا رویی با مرد نامحرم میدانم ، بویژه وقتی متوجه میشوم مردی یا مردانی نگاههای آلوده ای دارند ، در آن وقت چادرم را محکتر میکنم تا صورت در تیر رس نگاههای آنها نباشد ، یک احساس امنیت توأم با رضایت به من دست میدهد و به خواطر اینکه هم توانستم آنها را ناکام بگذارم و هم خود را از نگاه آلوده و مسموم کننده حفظ کنم . از این رو احساس آرامش میکنم قبلاً حجاب کامل نداشتم اکنون که با حجاب کامل و چادر رفت و آمد میکنم ، و این دو دوره را با هم مقایسه مینمایم ، میبینم حجاب باعث شد که حس خود نمایی در من کاهش بسیاری یافت . در صورتی که در دوره بد حجابی ، احساس می کردم که گرفتار نقیصه ، احساس خود کم بینی و خود نمایی هستم . توصیه من به بانوان این است که «اگر ما حجاب را برای مصونیت خود بر می گزینیم ، چه بهتر حجاب کامل تر را برگزینیم ، تا مصونیت بیشتری داشته باشیم¹

حجاب حق زن است نه محرومیت

حجاب حق زن است ، حق اوست که از تیررس نگاه شهوانی مردان در امان باشد و کسی به او آزار نرساند و آرامش روحی او را از بین نبرد و او را دست خوش هوی و هوش قرار ندهد و کانون خانواده اش را متزلزل ننماید . و حق اوست که در جامعه دارای کرامت باشد و به عنوان یک انسان و نه با نگاه جنسیتی و ابزاری به او نظر گردد و با آرامش خاطر در جامعه به نقش آفرینی بپردازد . اما افسوس که اموری سبب می شود تا زن فریفته شود و حقوق خود را به فراموشی بسپرد و وقتی از خواب غفلت برخیزد که کار از کار گذشته است . اینجاست که خدای مهربان و حکیم از سر شفقت و دلسوزی از پیامبرش میخواهد تا ابزار قانونی زنان را از چنگ نگاههای آلوده نجات داده و آرامش و امنیت و کرامت ایشان را حفظ نماید . اگر زن مسلمان از این منظر به حجاب نظر کند با عشق و محبت مغنعه یا چادر را بر سر میکند و هر بار که این لباس زیبا را میپوشد بر درگاه خالق مهربان شکر میکند که چنین نعمتی را به او عطا کرده و

¹ محمدی اشتهاردی - محمد - حجاب بیانگر شخصیت زن - ص 94

او را به چنین زینتی مفتخر نموده و راه سعادت و کامیابی حقیقی را به او نشان داده است.¹

حجاب برتر از نظر مقام معظم رهبری

« من میگویم چادر ، هم بهترین نوع حجاب است و هم یک نشانه ملی ما است ، که هیچ منافاتی با هیچ نوع تحرکی از زن ندارد .

اگر واقعا کار اجتماعی و کار سیاسی و کار فکری به معنای تحرک باشد ، لباس رسمی زن میتواند چادر باشد که بهترین نوع حجاب است . البته میتوان محجبه بود ولی چادر نداشت منتها همین جا هم باید آن مرز را پیدا کرد . عده ای از چادر فرار می کنند به خاطر اینکه هجوم تبلیغاتی غرب دامن گیرشان نشود . اما از چادر فرار می کنند به آن حجاب واقعی بدون چادر هم رو نمی آورند چون آن را هم غرب مورد تهاجم قرار می دهد تصور نکنید اگر ما فرضاً چادر را کنار گذاشتیم آن مغنعه کذایی را درست کردیم دست از سر ما بر می دارند ، آنها به این چیز ها قانع نیستند بلکه میخواهند همان فرهنگ منحوس خودشان را در اینجا مثل زمانشاه که زن اصلاً حجاب و پوشش نداشت عمل شود .²

نتیجه گیری :

اثبات تقدس و تجارب های حجاب و عفاف در متون دینی اسلام و روا نشانی سبب گسترش فرهنگ حجاب و عفاف در بین زن و مرد جامعه خواهد شد و سالم سازی نهاد های اجتماعی بدون توجه به حجاب و فواید آن امکان پذیر نیست . اهمیت شناسایی حجاب سرچشمه در ضرورت پردازش شخصیت معنوی را دارد و عدم وجود الگوهای مناسب برای حجاب و عفاف سبب انتخاب الگوهای نازل حجاب در جامعه میشود .

اصلاح هندسه های معرفتی در باب ترویج مسئله حجاب و عفاف مستلزم ارا ئه فواید و آثار تربیتی آن است چه اینکه فواید حجاب در حدی است که بدون آن فرد و جامعه دچار لغزش و آسیب جدی خواهد شد . آثار فردی حجاب شامل آزادی زن ، سلامت جسمی ، استحکام خانواده و آرامش و امنیت و آثار اجتماعی آن شامل سلامت اخلاقی جامعه ، مسئولیت اجتماعی و حفظ نیروی کار و استقلال فرهنگی وسیعی می شود . بنا بر این حجاب را باید رفتار الهی شمرد که باعث ارتباط بین فرهنگ و دین ، عقل و ایمان و تکامل و اختیار در رفتار انسانی شده است .

¹ وکیلی - محمد حسن - حکایت حجاب - ص - 256

² واعظی - منصور - عفاف و حجاب - ص 80

قرآن

- 1-امیدی - صادق - چراغی علی - حجاب و عفاف در ایران و اسلام تأثیر آن بر سلامت و امنیت جامعه - جوهر حیات -1394
- 2-جهان شاهی - محمد - جایگاه حجاب و عفاف در اسلام - بی نا - 1389
- 3-دهخدا - علی اکبر - لغت نامه - انتشارات دانشگاه تهران - 1373
- 4- روح افزا - فرشته - نقش حجاب و عفاف در امنیت اجتماعی - بی نا - 1395
- 5-علیمردی - مهناز - محمد مهدی - حجاب و پوشش در ادیان - فصل نامه - معرفت ادیان - 1389
- 6-مطهری - مرتضی - مسئله حجاب - تهران انتشارات صدرا - 1398
- 7-مصطفوی - سیدجواد - حجاب و آزادی - انتشارات تبلیغات اسلامی - بی تا
- 8-مطهری - مرتضی - نظام حقوقی زن در اسلام - تهران - صدرا - 1359
- 9-محمدی آشنایی - علی - مسئله حجاب - ارم - 1370
- 10-محمدی اشتهاردی - محمد - حجاب بیانگر شخصیت زن - قم - معاونت مبارزه با مفساد اجتماعی نا جا بی تا
- 11-میر خندان - سید حمید - حجاب در فرهنگ اسلام - دفتر نشر معارف - 1393
- 12-وکیلی - محمد حسن - حکایت حجاب - آستان قدس - موسسه خدمات مشاوره ای - 1402
- 13-واعضی - منصور - عفاف و حجاب - تهران - انتشارات کتاب نشر - 1392
- 14-یزدی خواستی - ب - حجاب زنان با رویکرد جامعه شناختی - بی نا - 1386

